

РЕШЕНИЕ

№ 38468

гр. София, 06.10.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 55 състав, в
публично заседание на 29.09.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Диана Стамболова

при участието на секретаря Антонина Бикова, като разгледа дело номер **8858** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 10, ал. 6 от Закона за семейните помощи за деца (ЗСПД).
Образувано е по жалба на Е. А. С. Н., [дата на раждане] в П., лице без гражданство, чрез адвокат Л. Д. срещу Заповед № ЗСПД/Д-С-М/1945/12.06.2026г. на Директора на дирекция „Социално подпомагане“ – М., с която е постановен отказ по заявлението-декларация с вх. № ЗСПД/Д-С-М/1945/22.05.2026г. от Е. А. С. Н. за отпускане на месечна помощ за отглеждане на дете с трайни увреждания по реда на чл.8д, ал.1 от ЗСПД. В жалбата се излагат съображения за незаконосъобразност на оспорената заповед, поради издаването ѝ при съществени нарушения на процесуалните правила, неспазване на материалния закон и несъобразяване с целта на закона. Моли за отмяна на оспорената заповед и преписката да бъде върната на административния орган със задължителни указания по тълкуването и прилагането на закона за отпускане на месечна помощ за отглеждане на дете с трайни увреждания по чл. 8д от ЗСПД на М. М А Е. С., считано от 15.07.2025 г., съгласно чл. 8д, ал. 8 от ЗСПД.

В съдебно заседание, жалбоподателят чрез адвокат Л. Д. поддържа жалбата и моли да бъде отменена оспорената заповед.

Ответникът - директор на дирекция „Социално подпомагане“ – М., редовно призован, не се представлява, не изразява становище по жалбата.

Съдът, като прецени поотделно и в съвкупност събраните по делото доказателства, становищата на страните и съобрази приложимия закон, намира за установено от фактическа страна следното:

Производството пред административния орган е започнало по подадена заявление-декларация с вх. № ЗСПД/Д-С-М/1945/22.05.2026г. от Е. А. С. Н., майка на малолетното дете М. М А Е. С.,

родено на 30.11.2013 г., за отпускане на месечни помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от ЗСПД.

Не е спорно по делото, че жалбоподателката и детето са лица без гражданство (апатрид) и валидно разрешение за постоянно пребиваване в Република България (карта № RA0095546, с постоянен адрес в [населено място]), където живее трайно със своето семейство.

Не е спорно също, а и се установява от приетите писмени доказателства - Експертно решение на ТЕЛК № 91173 от 25.03.2026 г., издадено от ТЕЛК при „Многопрофилна болница за активно лечение - П.“ - АД – [населено място], че детето М. М А Е. С., е дете на заявителя Е. А. С. Н. и е освидетелствано при тежко хронично заболяване (Интерстициална белодробна болест) със 100% увреждане и необходимостта от чужда помощ. Този факт е служебно известен на ответната страна, тъй като е оповестен с подаденото заявление и представените в тази връзка доказателства. Въз основа на подаденото заявление-декларация, е издадена оспорената Заповед № ЗСПД/Д-С-М/1945/12.06.2026г. на Директора на дирекция „Социално подпомагане“ – М., с която е постановен отказ по заявлението-декларация с вх. № ЗСПД/Д-С-М/1945/22.05.2026г., за отпускане на месечна помощ на посоченото основание по чл. 8д, ал. 1 от ЗСПД. Видно от изложените в заповедта съображения заявителят не отговаря на условията по чл. 3, т. 5 от ЗСПД, като членовете на семейството са чужди граждани и П. няма сключена спогодба за изплащане на семейни помощи за деца.

При така установеното от фактическа страна, съдът намира от правна страна следното:

Жалбата е подадена в срока по чл.149, ал. 1 от АПК, от надлежна страна, при наличието на правен интерес, поради което същата се явява допустима за разглеждане.

Разгледана по същество жалбата е основателна по следните съображения:

В настоящия случай компетентността на издателя на оспорената заповед произтича от закона. Съобразно чл. 10, ал. 4 от ЗСПД във връзка с чл. 10, ал. 5 от ЗСПД, отпускането на семейни помощи за деца или отказа за отпускането им се извършва със заповед на Директора на Дирекция "Социално подпомагане" или упълномощено от него лице. Процесният административен акт е издаден именно от Директора на дирекция „Социално подпомагане“ – М., който е материално и териториално компетентен, т.е. заповедта е издадена в рамките на предоставените правомощия на ответния административен орган.

При издаването на заповедта е спазена изискуемата от закона писмена форма, като изложените фактически и правни основания позволяват проверка на материалната ѝ законосъобразност. В хода на административното производство не се констатира извършването на съществени нарушения на административно-производствените правила.

Относно съблюдаване нормите на материалния закон:

Съгласно чл. 8д, ал. 1 от ЗСПД месечни помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст, се предоставят на родители (осиновители), когато отглеждат деца с трайни увреждания, независимо от доходите на семейството, при условие че детето живее постоянно в страната и не е настанено за отглеждане извън семейството по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето.

В случая няма спор, че Е. А. С. Н. е родена в П., лице без гражданство, майка на дете до 18-годишна възраст, със 100 процента степен на увреждане. Няма спор, че семейството трайно пребивава на територията на Република България и е регистрирано в държавна агенция за бежанците. Спорен по делото е въпросът дали на Е. А. С. Н., като трайно пребиваващ чужд гражданин на територията на Република България, се дължи помощта по чл. 8д, ал. 1 от ЗСПД, или такава не и се дължи на соченото в заповедта основание - чл. 3, т. 5 от ЗСПД.

В тази връзка, за да се произнесе по съществото на спора, съдът взе предвид следното:

Според чл. 47, ал. 1 от Конституцията на Република България (КРБ), отглеждането на децата до пълнолетието им се подпомага от държавата. Освен това Конституцията е прогласила и правото на гражданите на социално подпомагане (чл. 51, ал. 1). Съответно, съгласно чл. 26, ал. 2 КРБ чужденците, които пребивават в Република България имат всички права по тази Конституция с изключение на правата, за които Конституцията и законите изискват българско гражданство. От своя страна Законът за убежището и бежанците (ЗУБ) определя условията и реда за предоставяне на закрила на чужденци на територията на Република България, както и техните права и задължения, като в чл. 39, ал. 1, т. 4 от същия изрично е предвидено, че чужденците с предоставена временна закрила имат право на социално подпомагане.

С нормата на чл. 3 ЗСПД законодателят е очертал кръга на лицата, които имат право на семейни помощи за деца, а именно: 1. бременните жени - български граждани; 2. семействата на българските граждани - за децата, които отглеждат в страната; 3. семействата, в които единият от родителите е български гражданин - за децата с българско гражданство, които отглеждат в страната; 4. семействата на роднини, близки или приемни семейства - за децата, настанени по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето; 5. бременните жени - чужди граждани, и семействата на чужди граждани, които постоянно пребивават и отглеждат децата си в страната, ако получаването на такива помощи е предвидено в друг закон или в международен договор, по който Република България е страна.

Такъв „друг закон“ е Законът за социално подпомагане (ЗСП). Съгласно чл. 2, ал. 6 във вр. с ал. 3 от ЗСП правото на социално подпомагане принадлежи изрично и на чужденците с разрешение за дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България. Месечната помощ за отглеждане на дете с трайни увреждания по чл. 8д от ЗСПД представлява именно вид целево социално подпомагане/обществена помощ, обезпечаваща основни жизнени потребности на детето.

На следващо място, „друг закон“ е и Закона за чужденците в Република България. Съгласно чл. 3, ал. 1 от ЗЧРБ, чужденците, пребиваващи в страната, имат всички права по българските закони, освен тези, за които изрично се изисква българско гражданство. Разпоредбата на чл. 8д, ал. 1 от ЗСПД не въвежда изискване за българско гражданство за детето, а поставя като единствено териториално условие то да „живее постоянно в страната“ (повече от 183 дни в рамките на 12 месеца по смисъла на § 1, т. 4 от ДР на ЗСПД), което обстоятелство е безспорно налице.

По силата на чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България (КРБ) ратифицираните, обнародвани и влезли в сила международни договори са част от вътрешното право и имат примат над нормите на вътрешното законодателство, които им противоречат.

Съгласно чл. 23 от Конвенцията за статута на лицата без гражданство от 1954 г. (ратифицирана от РБ) договарящите държави са длъжни да предоставят на лицата без гражданство, които пребивават законно на тяхна територия, същото третиране по отношение на обществените помощи и подпомагане, каквото предоставят на собствените си граждани. Това задължение е безусловно и действа директно.

Както константно приема Върховният административен съд (Така Решение № 12170 от 14.10.2014 г. по адм. д. № 6204/2014 г., VII о.; Решение № 8690 от 24.06.2014 г. по адм. д. № 6197/2014 г., VI о.), лицето без гражданство по дефиниция не е гражданин на никоя държава. Изискването към апатрид да представи двустранна спогодба за реципрочност с „държава по произход“ представлява правен абсурд и обективно невъзможно условие. Евентуална непълнота във вътрешния закон не може да лиши лицето без гражданство от основни социални права, гарантирани от международен договор от по-висок ранг.

Ограничителното тълкуване на нормата на чл. 3, т. 5 от ЗСПД не съответства и на разпоредбата на чл. 28, § 1 на Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29.04.2004 г. относно минималните стандарти за

признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила. Съгласно посочената разпоредба държавите членки полагат грижи получилият статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила да получават в държавата членка, която им е предоставила статута, необходимото социално подпомагане, равностойно на предвиденото за гражданите на тази държава членка, и Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила.

С оглед на това ограниченията, предвидени в чл. 3, т. 5 от ЗСПД и чл. 39, ал. 1, т. 4 от ЗУБ, според които чужденците с предоставена временна закрила могат да се ползват само от правото на социални помощи по ЗСП, но не и от правото на семейни помощи по ЗСПД, не съответстват както на Конституцията на РБ и Конвенцията, така и на Директивата, поради което и на основание чл. 5, ал. 1 и ал. 4 от КРБ и принципа на примата на общностното право следва да останат неприложени.

Поради изложеното, съдът намира, че оспорената заповед е незаконосъобразна - постановена в противоречие с нормите на общностното право и международните договори в областта на закрилата на детето и предоставянето на временна закрила на чужденци, както и в несъответствие с целта на закона. Поради това същата следва да бъде отменена, а преписката - изпратена на административния орган за ново произнасяне при спазване на указанията по тълкуването и прилагането на закона, дадени в мотивите на настоящото решение.

Така мотивиран и на основание чл. 172, ал. 2, предл. второ и чл. 173, ал. 2 от АПК, Административен съд София – град, III отделение, 55-ти състав

Р Е Ш И :

ОТМЕНЯ Заповед № ЗСПД/Д-С-М/1945/12.06.2026г. на Директора на дирекция „Социално подпомагане“ – М., с която е постановен отказ по заявлението-декларация с вх. № ЗСПД/Д-С-М/1945/22.05.2026г. от Е. А. С. Н. за отпускане на месечна помощ за отглеждане на дете с трайни увреждания по реда на чл. 8д, ал. 1 от ЗСПД.

ВРЪЩА преписката на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – М. за ново произнасяне по заявлението-декларация с вх. № ЗСПД/Д-С-М/1945/22.05.2026г. в съответствие с дадените указания за тълкуване и прилагане на закона.

Решението не подлежи на обжалване.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪДИЯ: